TGAU

CBAC TGAU
Hanes

Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Canllawiau Addysgu: Uned 2 Opsiwn 2.3

Addysgu o 2026
Dyfarnu o 2028

Fersiwn 2 - Chwefror 2025

Yn arbennig i Gymru.
Yn barod i'r byd.

Nid yw'r cymhwyster hwn a reoleiddir gan Cymwysterau Cymru ar gael i ganolfannau Lloegr.

Hoffai CBAC ddiolch i fyfyrwyr ac athrawon Ysgol Uwchradd Fitzalan, Caerdydd ac Ysgol Uwchradd Llanwern, Casnewydd am gymryd rhan yn y gwaith o greu'r cloriau hyn.

Cynnwys

Cyflwyniad 1

  Nodau'r Canllawiau Addysgu 1

  Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cymorth: 1

Strwythur y cymhwyster 2

Asesu 3

  Crynodeb o'r Asesu Uned 2 3

Amcanion asesu a phwysoli Uned 2 3

Trosolwg o Uned 2: Opsiwn 2.3 4

Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 2.3 5

Profiadau Dysgu 18

Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru 19

Geirfa ar gyfer Opsiwn 2.3 27

© WJEC CBAC Ltd. 2025

CRYNODEB O NEWIDIADAU

Fersiwn	Disgrifiad	Rhif y dudalen
2	Addaswyd i, dyfarnwyd am y tro cyntaf yn Haf 2028.	1

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyflwyniad

Mae CBAC TGAU Hanes wedi'i gymeradwyo gan Cymwysterau Cymru ac mae ar gael i bob canolfan yng Nghymru. Bydd yn cael ei ddyfarnu am y tro cyntaf yn Haf 2028, gan ddefnyddio graddau A* i G.

Nodau'r Canllawiau Addysgu

Prif nod y Canllawiau Addysgu yw cefnogi athrawon wrth iddynt gyflwyno CBAC TGAU Hanes a chynnig arweiniad ar ofynion y cymhwyster a'r broses asesu. **Ni fwriedir i'r Canllawiau Addysgu fod yn ddogfen gynhwysfawr i gyfeirio ati** ond yn hytrach i gynnig cefnogaeth i athrawon proffesiynol wrth ddatblygu cyrsiau ysgogol a chyffrous sydd wedi'u teilwra i anghenion a sgiliau'r dysgwyr.Mae'r canllawiau'n cynnig gweithgareddau posibl yn yr ystafell ddosbarth a chysylltau i adnoddau digidol defnyddiol (gan gynnwys ein deunyddiau digidol ein hunain, sydd ar gael yn rhad ac am ddim, a rhai o ffynonellau allanol) i roi syniadau ar gyfer gwersi diddorol ac atyniadol.

Ffyrdd ychwanegol y gall CBAC gynnig cymorth:

- deunyddiau asesu enghreifftiol a chynlluniau marcio
- digwyddiadau dysgu proffesiynol
- adroddiadau arholwyr ar bob uned
- y gallu i gysylltu'n uniongyrchol â’r swyddog pwnc
- adnoddau ar-lein am ddim
- Dadansoddi Canlyniadau Arholiadau
- Adolygu Arholiadau Ar-lein.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Strwythur y cymhwyster

Mae CBAC TGAU Hanes yn cynnwys pedair uned.Rhaid i'r cyfuniad o opsiynau a ddewiswyd ar gyfer Unedau 1, 2 a 3 gynnwys un uned oesoedd canol, un uned fodern gynnar ac un uned fodern.

Yn Uned 4, gall canolfannau ddewis ailadrodd cyfnod amser a astudiwyd yn flaenorol yn Unedau 1, 2 neu 3. **Fodd bynnag, ni ddylai'r testunau a ddewisir ar gyfer eu hastudio yn Uned 4 ailadrodd na gorgyffwrdd â chynnwys unrhyw un o'r unedau eraill a ddewisir.**

Cymhwyster unedol yw hwn ac nid yw'n cynnwys haenau. Nid oes hierarchaeth o ran trefn addysgu'r unedau.

	Teitl yr uned	Math o Asesiad	Pwysoli
Uned 1	Astudiaeth fanwl ar hanes Cymru	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 2	Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd	Asesiad Di-arholiad	20%
Uned 3	Astudiaeth o gyfnod yn hanes y byd	Arholiad ysgrifenedig	30%
Uned 4	Cymdeithas sy'n newid	Asesiad Di-arholiad	20%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Asesu

Crynodeb o'r Asesu Uned 2

Uned 2: Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd ***Asesiad di-arholiad ar sgrin:* 3 awr** **20% o'r cymhwyster** **80 marc**
Bydd dysgwyr yn astudio un o'r chwe thestun hanesyddol canlynol i gynnal astudiaeth fanwl a fydd yn rhoi dealltwriaeth iddynt o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd. **Yr Oesoedd Canol** **2.1** Genghis Khan tua 1162–tua 1227: astudiaeth achos ar imperialaeth yr oesoedd canol **2.2** Y Pla Du tua 1330–tua 1360: astudiaeth achos ar gymdeithas yr oesoedd canol **Modern Cynnar** **2.3** Concwest Sbaen ar yr Asteciaid tua 1492–tua 1525: astudiaeth achos ar drefedigaethedd fodern gynnar **2.4** Süleyman I tua 1520–tua 1566: astudiaeth achos ar imperialaeth fodern gynnar **Modern** **2.5** Y Drydedd Reich, tua 1933–tua 1945: astudiaeth achos ar genedlaetholdeb modern **2.6** Afghanistan tua 1979–tua 2001: astudiaeth achos ar gydberthynas fodern y gwledydd Ar gyfer yr asesiad di-arholiad, bydd dysgwyr yn cynnal ymholiad hanesyddol, gan gynnig ymateb â ffocws ar fater penodol. Bydd dysgwyr yn cwblhau asesiad Uned 2 yn ddigidol drwy lwyfan e-asesu CBAC.

Amcanion asesu a phwysoli Uned 2

AA2	Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth at gysyniadau hanesyddol megis achos a chanlyniad, parhad a newid, tebygrwydd a gwahaniaeth, ac arwyddocâd	5%
AA3	Dadansoddi, gwerthuso neu wneud penderfyniadau ar ddeunydd ffynhonnell, dehongliadau hanesyddol a dadleuon hanesyddol, gan gyfuno’r llinynnau hyn lle bo hynny'n briodol	5%
AA4	Dewis, defnyddio a chymhwyso sgiliau a thechnegau yn ymarferol i ymgymryd ag ymholiadau hanesyddol.	10%

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Trosolwg o Uned 2: Opsiwn 2.3

Astudiaeth fanwl ar hanes Ewrop a/neu'r Byd
(20% o'r cymhwyster)

Pwrpas Uned 2 yw darparu dealltwriaeth fanwl o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd drwy astudio ffynonellau a dehongliadau hanesyddol.

Bydd dysgwyr yn astudio un o chwe thestun hanesyddol i gynnal astudiaeth fanwl a fydd yn rhoi dealltwriaeth iddynt o fater yn hanes Ewrop a/neu'r byd. Yna byddant yn cynnal ymholiad hanesyddol yn seiliedig ar eu dewis o destun hanesyddol.

Dylai dysgwyr allu dangos sgiliau dadansoddi a gwerthuso wrth fynd i'r afael â ffynonellau sy'n ymwneud â'r testun hanesyddol a ddewiswyd a dehongliadau hanesyddol sy'n cynnwys safbwyntiau cyferbyniol o ran digwyddiadau a phobl.

Dylai dysgwyr hefyd allu dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o'r cysyniadau hanesyddol canlynol yng nghyd-destun eu dewis o destun hanesyddol:
- parhad a newid
- nodweddion sy'n debyg ac yn wahanol
- arwyddocâd ac effaith
- achos a chanlyniad.

Dylai dysgwyr allu dewis, defnyddio a chymhwyso sgiliau a thechnegau sy'n cael eu defnyddio i gynnal ymholiadau hanesyddol, gan gynnwys:
- cael trosolwg o destun penodol
- casglu tystiolaeth i ddatblygu dealltwriaeth o'r hanes a'r dadleuon cysylltiedig
- crynhoi'r pwyntiau a'r dadleuon allweddol
- adolygu gwybodaeth a ffurfio rhagdybiaeth sy'n gysylltiedig â chwestiwn penodol
- dewis, dadansoddi, gwerthuso a defnyddio tystiolaeth
- cynllunio a llunio ymateb i gwestiwn penodol
- datblygu hunanwerthusiad beirniadol o'u perfformiad yn y dasg.

Cyfnod amser	**Opsiwn**	
Modern Cynnar	2.3	Concwest Sbaen ar yr Asteciaid tua 1492–tua 1525: astudiaeth achos ar drefedigaethedd fodern gynnar
	2.3.1	Sbaen yn ehangu i'r "Byd Newydd”
	2.3.2	Gwareiddiad yr Asteciaid
	2.3.3	Hernán Cortés
	2.3.4	Trechu'r Asteciaid
	2.3.5	Effeithiau concwest Sbaen

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cynllun Dysgu ar gyfer Opsiwn 2.3

Darperir y cynllun dysgu hwn fel enghraifft ddarluniadol. Ei nod yw rhoi strwythur ac ysbrydoliaeth ond gellir ei addasu er mwyn diwallu anghenion unigryw, dewisiadau a dynameg dosbarthiadau unigol. Caiff athrawon eu hannog i addasu elfennau fel sy'n ofynnol i gyd-fynd â galluoedd a nodau dysgu eu myfyrwyr.

Ar gyfer pob adran o gynnwys yn yr uned hon, mae CBAC hefyd yn darparu adnoddau dysgu cyfunol a threfnwyr gwybodaeth. Gellir dod o hyd i'r rhain yma: https://adnoddau.cbac.co.uk/

2.3 Cefndir: datblygiad fforio o Benrhyn Iberia (Mae pob opsiwn yn dechrau gydag adran gefndirol. Bwriad yr adrannau hyn yw rhoi cyd-destun angenrheidiol i ddysgwyr er mwyn iddynt gael mynediad at y testun hanesyddol. **Ni fydd dysgwyr yn cael eu hasesu'n uniongyrchol ar gynnwys yr adrannau cefndirol**).				
Dylai dysgwyr fod yn ymwybodol o:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• grym Sbaen a Phortiwgal, a chwilio am lwybrau newydd i Asia	Digwyddiadau 1492 gyda Sbaen Newydd a'r Byd Newydd.	**Gweithgaredd:** Lluniwch linell amser o ddigwyddiadau allweddol y Sbaenwyr yn mynd i'r Byd Newydd. Caiff y gweithgarwch hwn ei ailystyried a'i ddatblygu yn adran 2.3.3. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall y Sbaen Newydd a'r Byd Newydd. **Gweithgaredd uwch:** Defnyddiwch 'adegau allweddol' ar y llinellau amser pan fydd ffeithiau mwy manwl yn cael eu cynnwys am y digwyddiadau allweddol. **Canlyniad uwch:**	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Map(iau):** Treaty of Tordesillas Atlas - Geography, Cartography, Navigation **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		Gall dysgwyr ddangos bod ganddynt ddealltwriaeth fwy manwl o ddigwyddiadau allweddol.		
• rôl Isabella o Castile a Ferdinand o Aragon wrth gefnogi mordeithiau darganfod ac agweddau tuag at Bobloedd Frodorol a Chytundeb Tordesillas, 1494.	Enghreifftiau o fordeithiau darganfod allweddol (o Sbaen) wedi'u cefnogi gan y brenhinoedd. Y driniaeth a gafodd pobloedd y Caribî. Y driniaeth a gafodd Pobloedd Frodorol Canolbarth America. Dealltwriaeth o'r cytundeb rhwng Sbaen a Phortiwgal yng Nghytundeb Tordesillas.	**Gweithgaredd:** Lluniwch fat bwrdd i amlinellu'r mordeithiau darganfod, yr agweddau tuag at y Bobloedd Frodorol a sut cawson nhw eu trin a Chytundeb Tordesillas, 1494. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall rôl y Sbaenwyr yn y Caribî a'r cyfarfyddiadau cyntaf â Phobloedd Frodorol De America a rôl brenhinoedd Sbaen yn cefnogi hyn. **Gweithgaredd uwch:** Lluniwch grynodeb o effeithiau'r digwyddiadau hyn. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr grynhoi effaith y cyfarfodydd cyntaf hyn ar ehangiad trosfeddiant Sbaen.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Erthygl(au):** Who were Ferdinand and Isabella: The husband and wife who transformed medieval Spain? - History Skills Treaty of Tordesillas - World History Encyclopaedia **Fideo(s):** Columbus, Vasco da Gama, and Zheng He - 15th Century Mariners: Crash Course World History	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.3.1 Sbaen yn ehangu i'r "Byd Newydd"				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• y rhesymau dros ehangiad Sbaen i wledydd tramor, gan gynnwys: • newidiadau gwleidyddol, economaidd a chrefyddol • datblygiadau technegol ym maes mordeithio a chreu mapiau.	Pam yr oedd Sbaen am gael mwy o dir dramor. Ffactorau gwleidyddol, economaidd a chrefyddol a arweiniodd at yr ehangiad. Datblygiadau mewn mordeithio a chreu mapiau i Sbaen.	**Gweithgaredd:** Gan weithio mewn grwpiau bach, archwiliwch weithgaredd carwsél/marchnad i grynhoi gwybodaeth allweddol am y rhesymau dros ehangiad Sbaen o dan yr is-benawdau a nodwyd sef newidiadau gwleidyddol, economaidd a chrefyddol. Rhowch grynodeb o'r datblygiadau technegol ym maes mordeithio a chreu mapiau. **Canlyniad:** Gal dysgwyr ddangos eu bod yn deall y rhesymau dros ehangiad Sbaen dramor a'r effaith a gafodd hyn. **Gweithgaredd uwch:** Dadansoddwch arwyddocâd newidiadau gwleidyddol, economaidd a chrefyddol a datblygiadau technegol ym maes mordeithio a chreu mapiau. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut creodd y newidiadau a'r datblygiadau hyn sylfaen ar gyfer Ymerodraeth Sbaen.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Erthygl(au):** Spanish colonisation: Overview of the Spanish Empire's expansion and impact - ourhistory.org.uk 3.1: Age of Exploration - Humanities LibreTexts **Fideo(s):** How The Spanish Empire Became The World's First Superpower	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• concwest Sbaen o'r Caribî, gan gynnwys: • pobloedd y Caribî - ecsbloetio'r bobl a'r tir • y rhesymau dros ehangiad Sbaen i México.	Y Taino a'r Caribs (pobloedd frodorol y Caribî). Caethiwo'r Pobloedd Frodorol i ffermio'r tir. Prinder aur (a nodwyd erbyn 1519) yn y Caribî ac apêl canolbarth America.	**Gweithgaredd:** Gweithgaredd cyflwyno gwaith grŵp. Mae pob grŵp yn cael thema wahanol i ymchwilio iddi mewn perthynas â choncwest Sbaen o'r Caribî, er enghraifft, y driniaeth o Bobloedd Frodorol, ac yna byddant yn bwydo'n ôl i weddill y dosbarth. Dylai gweddill y dosbarth gymryd nodiadau yn ystod y cyflwyniadau. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall y ffordd y trosfeddiannodd Sbaen y Caribî a defnyddio'r bobl a'r tir er ei fudd ei hun. Gall dysgwyr hefyd ddangos eu bod yn deall pam y symudodd Sbaen i Ganolbarth America, sef México. **Gweithgaredd uwch:** Gellir rhoi cwestiynau her i ddysgwyr i'w hannog i feddwl am resymau eraill dros ehangiad Sbaen e.e. pam y byddai cenhadon Catholig Rufeinig yn cael eu denu i'r Caribî? **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr archwilio rhesymau eraill dros goncwest Sbaen e.e. crefydd.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Erthygl(au):** Spanish Caribbean, 1492–1550 - Oxford Research Encyclopaedia of Latin American History	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.3.2 Gwareiddiad yr Asteciaid				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)

• prif nodweddion gwareiddiad yr Asteciaid, gan gynnwys:
  • dulliau rheoli, credoau, teyrngedau, codecsau ac aberth
  • cyfoeth, amaethyddiaeth, masnach a rhyfela.
	Deall strwythur cymdeithas yr Asteciaid, credoau crefyddol mewn Duwiau a mythau hynafaidd, teyrngedau (trethi) ac aberthau dynol.
	
	Dosbarthu cyfoeth, rôl masnach, rôl amaethyddiaeth a'r rhesymau dros ryfela a dulliau rhyfela.
		Gweithgaredd:
		Dylai dysgwyr gwblhau ymholiad annibynnol, yn seiliedig ar ddogfennau, gan ddefnyddio ffynonellau ac erthyglau cyfoes i ymchwilio i'r nodweddion a nodwyd o wareiddiad yr Asteciaid.
		
		Canlyniad:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall prif nodweddion gwareiddiad yr Asteciaid.
		
		Gweithgaredd uwch:
		Aseswch ddibynadwyedd y deunyddiau ffynhonnell a ddewiswyd ar gyfer yr ymholiad drwy ddadansoddi eu cryfderau a'u cyfyngiadau mewn modd beirniadol.
		
		Canlyniad uwch:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn gallu llunio casgliadau cryf gan ddefnyddio ymholiad ar sail dogfennaeth.
			Llyfr(au):
			K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022)
			
			Gwefan(nau):
			The Spanish Conquest of the Americas
			
			Governance of the Aztec Empire - History
			
			Crime and Punishment in the Aztec Empire | History Hit
			
			Aztec religion | Practices, Beliefs, & gods | Britannica
			
			The Aztec Empire: Society, Politics, Religion, and Agriculture - History
				3 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

			Exploring the Rich History of the Aztec Civilization	
• pwysigrwydd Tenochtitlan, gan gynnwys: • ardaloedd o'r ddinas • y cyffin sanctaidd.	Dewch i adnabod cynllun y ddinas gan gynnwys y pedair prif sarn, y chinampas a'r cyffin sanctaidd. O hyn, ewch ati i ddatblygu dealltwriaeth o arwyddocâd y ddinas.	**Gweithgaredd:** Gall dysgwyr ddefnyddio'r map a'r wybodaeth a roddwyd i nodi meysydd allweddol ac ychwanegu disgrifiadau o'r meysydd a nodwyd. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall arwyddocâd Tenochtitlan fel dinas drwy archwilio ei chynllun a'i nodweddion pwysig. **Gweithgaredd uwch:** Gan ddefnyddio'r wybodaeth allweddol a gasglwyd, gall dysgwyr ystyried pam yr oedd Tenochtitlan mor arwyddocaol i'r Asteciaid ac i'r Sbaenwyr pan wnaethant ymweld am y tro cyntaf. **Canlyniad uwch:** Mae dysgwyr yn deall arwyddocâd Tenochtitlan i'r Asteciaid ac i'r Sbaenwyr.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Map(iau):** The Map: Tenochtitlan, 1524 | History Today	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.3.3 Hernán Cortés				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• rôl Cortés yng nghoncwest yr Asteciaid, gan gynnwys; • cysylltiadau â Velázquez • ymgyrch Cortés i México.	Ymgyrchoedd cynnar Velázquez i Ganolbarth America. Y berthynas rhwng Velázquez a Cortés. ymgyrch Cortés i México.	**Gweithgareddau:** Adeiladwch ar y llinell amser o'r wers gyntaf/o'r gwersi cyntaf i olrhain symudiadau'r Sbaenwyr yng Nghanolbarth America. Datblygwch linell amser arall sy'n olrhain ac yn trafod digwyddiadau allweddol yn y berthynas newidiol rhwng Cortés a Velázquez. Gan ddefnyddio mapiau hanesyddol, olrheiniwch daith Cortés o Cuba i Tenochtitlan. Tynnwch sylw at ddigwyddiadau allweddol fel creu cynghreiriaid â phobl Tlaxcala neu frwydrau. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall rhan Velazquez a Cortés yn y concwest o ennill mwy o dir i'r Sbaenwyr. Gall dysgwyr ddychmygu ac amlinellu digwyddiadau allweddol ymgyrch Cortés i México. **Gweithgaredd uwch:** Cymharwch a chyferbynnwch rolau Cortés a Velázques a lluniwch gasgliad o	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas BBC - History - Hernando Cortés Biography of Diego Velazquez de Cuellar, Conquistador **Fideo(s):** How the Spanish Explored & Colonized the Americas? **Map:** Hernan Cortes Explorations Map Cortes map Mexico	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

		bwy oedd fwyaf arwyddocaol wrth goncro'r Asteciaid. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr benderfynu pwy oedd â rôl arweiniol yng nghoncwest yr Asteciaid.		

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• y berthynas â'r Bobloedd Frodorol, gan gynnwys: • rôl Malinche • cynghreiriau ac anghydfodau gyda Phobloedd Frodorol.	Digwyddiadau 1519 a'r cynghreiriau ac anghydfodau â'r Bobloedd Frodorol. Rôl Malinche (sydd hefyd yn cael ei galw yn Dona Marina) yn cyfieithu cytundebau rhwng Sbaen a'r Pobloedd Frodorol.	**Gweithgaredd:** Rhannwch y dysgwyr yn grwpiau. Rhowch wybodaeth am berthnasoedd cadarnhaol i hanner y grwpiau a gwybodaeth am berthnasoedd negyddol i'r hanner arall. Rhowch amser i ddysgwyr gofnodi gwybodaeth allweddol a llunio dadleuon ar 'roedd pob perthynas rhwng Sbaen a'r Bobloedd Frodorol yn niweidiol'. Pan fydd y ddadl drosodd gellir rhoi dysgwyr mewn parau i gyfnewid gwybodaeth. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall y portreadau cadarnhaol a negyddol rhwng Sbaen a'r Bobloedd Frodorol. **Gweithgaredd uwch:** Atebwch y cwestiwn canlynol: 'Beth yw arwyddocâd perthynas Sbaen â'r Bobloedd Frodorol?' Yn eich ateb, dylech sôn yn benodol am rôl Malinche. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr lunio casgliadau ar arwyddocâd perthynas Sbaen â'r Bobloedd Frodorol, yn benodol rôl Malinche.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas The Controversial Role of La Malinche in the Fall of the Aztec Empire: Traitor or Hero? | Ancient Origins La Malinche: The Native Woman Who Helped Cortés Conquer Mexico	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.3.4 Trechu'r Asteciaid				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)

• pridwerth Moctezuma II, gan gynnwys:
  • alltudio'r Sbaenwyr
  • gwarchae Tenochtitlan.
	Pwy oedd Moctezuma II?
	
	Pam y cafodd ei arestio?
	
	Problemau rhwng y Sbaenwyr a'r Asteciaid yn arwain at Warchau Tenochtitlan.
		Gweithgareddau:
		Lluniwch broffil o Moctezuma II yn defnyddio'r wybodaeth yn yr erthyglau sydd wedi'u hawgrymu.
		
		Lluniwch siart llif o'r digwyddiadau allweddol wnaeth arwain at bridwerth Moctezuma II (gan ddefnyddio'r adnoddau a awgrymwyd).
		
		Canlyniad:
		Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall pridwerth Moctezuma II.
		
		Gweithgaredd uwch:
		Ystyriwch y problemau a'r cyfleoedd a gyflwynodd y digwyddiadau allweddol hyn i'r Sbaenwyr, a lluniwch dabl i grynhoi'r effeithiau hyn.
		
		Canlyniad uwch:
		Gall dysgwyr ystyried effaith y digwyddiadau hyn ar Sbaen yn goresgyn yr Asteciaid.
			Llyfr(au):
			K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022)
			
			Gwefan(nau):
			The Spanish Conquest of the Americas
			
			Erthygl(au):
			Montezuma II: Aztec Emperor - Britannica
			
			10 Facts About Moctezuma II, the Last True Aztec Emperor | History Hit
				1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• trechu'r Asteciaid, gan gynnwys: • cwymp Tenochtitlan • sefydlu Ciudad de México.	Sut cwympodd Tenochtitlan. Sut newidiodd y Sbaenwyr Tenochtitlan yn Ciudad de México.	**Gweithgaredd:** Dylai dysgwyr lunio map meddwl ynghylch trechu'r Asteciaid gan ddefnyddio'r adnoddau a awgrymwyd. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall y digwyddiadau a arweiniodd at drechu'r Asteciaid. **Gweithgaredd uwch:** Defnyddiwch godau lliw ar gyfer y wybodaeth gan ei rhannu'n fethiannau'r Asteciaid a llwyddiannau'r Sbaenwyr. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ymchwilio i'r effaith a gafodd y digwyddiadau hyn ar adeiladu Ymerodraeth Sbaen.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Podlediad:** Fall of the Aztec Empire - Dan Snow's History Hit - Podlediadau Apple	1 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

2.3.5 Effeithiau concwest Sbaen				
Dylai dysgwyr ddeall:	Gwybodaeth	Gweithgareddau a Chanlyniadau	Adnoddau	Amser a awgrymir (oriau)
• effaith gymdeithasol a diwylliannol y goncwest ar yr Asteciaid, gan gynnwys: • triniaeth Pobloedd Frodorol ac effaith clefydau • newidiadau diwylliannol a gorfodi Cristnogaeth.	Tröedigaeth i Gristnogaeth a rôl y brodyr cardod. Trawsnewidiad y boblogaeth a chymdeithas. Effaith clefydau 'newydd' ar y Bobloedd Frodorol.	**Gweithgaredd:** Defnyddiwch y wybodaeth o'r adnoddau a awgrymwyd i lunio cyfres o ddiagramau gyda labeli manwl i ddangos y strwythurau newydd o dan y Sbaenwyr, fel tröedigaeth i Gristnogaeth a rôl y brodyr cardod. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut newidiodd México o dan y Sbaenwyr. **Gweithgaredd uwch:** Lluniwch dabl sy'n dangos y canlyniadau cadarnhaol a negyddol i'r Sbaenwyr. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall effaith gymdeithasol a diwylliannol y goncwest ar Ymerodraeth Sbaen.	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022) Tudalennau 84-96 **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas **Podlediad:** Fall of the Aztec Empire - Dan Snow's History Hit - Podlediadau Apple	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

• effaith economaidd a gwleidyddol y goncwest, gan gynnwys: • yr effaith ar yr Asteciaid, fel y system encomienda ac awdurdod brenhinol • yr effaith ar Ewrop, gan gynnwys cynnydd mewn masnach, cyfoeth a chanlyniadau chwyddiant.	System encomienda. Awdurdod brenhinol a sefydlu llywodraethwyr y Sbaen newydd. Ehangiad y llwybrau masnach.	**Gweithgaredd:** Defnyddiwch y wybodaeth o'r adnoddau a awgrymwyd i lunio cyfres o ddiagramau gyda labeli manwl i ddangos strwythurau newydd cymdeithas, gan gynnwys system encomienda ac awdurdod brenhinol. Defnyddiwch y diagramau hyn i archwilio effaith y strwythurau newydd hyn ar yr Asteciaid ac ar Ewrop. **Canlyniad:** Gall dysgwyr ddangos eu bod yn deall sut newidiodd México o dan y Sbaenwyr, ac effaith economaidd a gwleidyddol y goncwest ar Ymerodraeth Sbaen. **Gweithgaredd uwch:** Hwyluswch ddadl ar b'un a oedd buddiannau cynnydd mewn masnach a chyfoeth yn gwrthbwyso'r effeithiau ar gymdeithasau brodorol. **Canlyniad uwch:** Gall dysgwyr feithrin dealltwriaeth	**Llyfr(au):** K. Jarvis ac R. Woff, *Aztecs and the Spanish Conquest 15-19-1535* (2022), tudalennau 84-96 **Gwefan(nau):** The Spanish Conquest of the Americas Encomienda - World History Encyclopedia	2 awr

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Profiadau Dysgu

Dylid annog dysgwyr i ystyried y profiadau a'r sgiliau dysgu canlynol i ddatblygu eu dealltwriaeth, gwerthfawrogiad a'u hymwybyddiaeth o gynnwys y pwnc ymhellach. Mae'r wybodaeth yn y tabl isod yn darparu cyfleoedd i athrawon integreiddio'r profiadau dysgu yn rhan o'u proses o gyflwyno'r pwnc.

Profiad Dysgu	Ymhelaethiad o'r Profiad Dysgu
Gwneud defnydd priodol o dechnoleg ddigidol wrth gwblhau'r cymhwyster, er enghraifft drwy gyrchu deunydd ffynhonnell hanesyddol yn ddigidol	Dylid rhoi'r cyfle i ddysgwyr gael mynediad i archifau ar-lein o bob cwr o'r byd. Bydd hyn yn eu galluogi i gael gafael ar amrywiaeth o ddeunyddiau ffynhonnell hanesyddol fel llythyrau, dyddiaduron neu ddogfennau'r llywodraeth. Gall dysgwyr hefyd ddefnyddio technoleg ddigidol i ymchwilio i'r testun i'w astudio ac i feithrin eu dealltwriaeth o'r cyd-destun hanesyddol ymhellach. Caiff dysgwyr y cyfle hefyd i gyflawni eu hymchwiliad hanesyddol yn ddigidol, fel rhan o'r asesiad ar gyfer yr uned hon.
Cymryd rhan mewn ymweliadau addysgol wyneb yn wyneb neu'n ddigidol	Ymweliad rhithiol â Tenochtitlan – mae sawl fideo ar gael ar gyfer hyn ar YouTube, er enghraifft: • Tenochtitlan -The Venice of Mesoamerica (Aztec History) • Tenochtitlan // Aztec empire (15 century)
Meithrin empathi, goddefgarwch, cydymdeimlad a chwilfrydedd drwy astudio gwahanol gyd-destunau hanesyddol	Mae cyfleoedd i gynnig y profiad dysgu hwn ar gael ym mhob rhan o'r uned hon. Mae cyfleoedd i ddysgwyr archwilio chwilfrydedd yn yr uned hon. Mae'r Sbaenwyr yn chwilfrydig i ganfod sut gallan nhw ehangu eu hymerodraeth ond maen nhw'n gwneud hyn mewn ffordd dreisgar. Caiff dysgwyr hefyd gyfleoedd i ystyried a myfyrio ar brofiadau'r Bobloedd Frodorol yn ystod y cyfnod hwn.
Gweithio ar y cyd	Mae cyfleoedd i ddysgwyr gydweithio wrth astudio'r uned hon. Ceir rhai awgrymiadau ar gyfer cydweithio yn adrannau 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3 o'r Cynllun Dysgu.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cyfleoedd i ymgorffori elfennau o'r Cwricwlwm i Gymru

Llinynnau Cwricwlwm i Gymru	
Themâu sy'n trawstorri	
Cyd-destunau Lleol, Cenedlaethol a Rhyngwladol	Mae Opsiwn 2.3 Modern Cynnar: Concwest Sbaen ar yr Asteciaid tua 1492–tua 1525 yn galluogi canolfannau a dysgwyr i archwilio Cyd-destunau Rhyngwladol drwy astudio'r broses o adeiladu Ymerodraeth.
Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb	Yn yr uned hon, bydd dysgwyr yn archwilio perthnasoedd drwy archwilio'r driniaeth a gafodd pobl yr Asteciaid gan y Sbaenwyr e.e. y berthynas rhwng Malinche a Cortes.
Addysg Hawliau Dynol ac Amrywiaeth	Yn yr uned hon, bydd dysgwyr yn archwilio Hawliau Dynol, Addysg ac Amrywiaeth drwy archwilio'r driniaeth a gafodd pobl yr Asteciaid gan y Sbaenwyr.
Gyrfaoedd a Phrofiadau Cysylltiedig â Byd Gwaith	Mae cyfleoedd i archwilio gyrfaoedd yn ystod y cyfnod modern cynnar drwy archwilio datblygiad swyddi.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau trawsgwricwlaidd – Llythrennedd</th></tr>
<tr><td colspan="2">Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Llythrennedd mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn cynnwys dadansoddi deunydd ffynhonnell, cyfleoedd ysgrifennu estynedig, datblygu geirfa, dadlau a thrafod. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr oherwydd y byddant yn meithrin sgiliau trawsgwricwlaidd a fydd yn sail i bedwar diben y Cwricwlwm i Gymru, yn ogystal â sgiliau cyfathrebu y gellir eu defnyddio ar draws pynciau gan eu paratoi ar gyfer addysg neu gyflogaeth yn y dyfodol.

Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Llythrennedd yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Gwrando</td><td>Caiff dysgwyr y cyfle i asesu cywirdeb a dibynadwyedd deunydd ffynhonnell a rhannu safbwyntiau drwy drafodaeth a dulliau cwestiynu llafar wrth gael eu haddysgu am gynnwys y fanyleb.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>• Caiff dysgwyr eu hannog i ddadlau ac ymateb i safbwyntiau eraill.
• Caiff dysgwyr gyfleoedd i wrando ar bodlediadau a recordiadau i ddatblygu eu geirfa a meithrin eu sgiliau gwrando.
• Mae'r defnydd o hanes llafar a chyfweliadau yn meithrin sgiliau gwrando a'r gallu i ymateb i eraill yn briodol.
• Caiff dysgwyr y cyfle i rannu ac ymateb i gyflwyniadau gan eu cyfoedion.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Darllen</td><td>Caiff dysgwyr y cyfle i ddarllen deunydd ffynhonnell cyfoes ynghyd ag amrywiaeth o ddehongliadau hanesyddol, cyn gwerthuso'r ffynonellau yn feirniadol, dadansoddi eu cynnwys a chymharu a chyferbynnu ffynonellau sy'n canolbwyntio ar y dehongliad maen nhw'n ei roi o ddigwyddiadau.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>• Gall dysgwyr ddefnyddio amrywiaeth o dechnegau darllen fel sgimio a sganio neu ddarllen ar gyfer pwrpas.
• Darllen darnau o amrywiaeth eang o ffynonellau fel areithiau, erthyglau, darnau o ddyddiaduron, cofnodion hanesyddol a phapurau newydd.
• Cymharu a chyferbynnu cynnwys ffynonellau hanesyddol.
• Asesu dibynadwyedd a chywirdeb y testun i feithrin y sgìl o ddarllen yn feirniadol.</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Siarad	Caiff dysgwyr y cyfle i feithrin eu dealltwriaeth o safbwyntiau a chynnwys drwy ddadlau, trafod, cyflwyniadau a gwaith grŵp.
	Enghreifftiau
	• Dadlau'r rheswm pwysicaf pam y digwyddodd digwyddiad • Gofyn cwestiynau er mwyn egluro a meithrin dealltwriaeth. • Gall dysgwyr feithrin sgiliau siarad drwy waith grŵp a gwaith mewn parau.
Ysgrifennu	Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth o eirfa pwnc benodol, iaith idiomatig a gallu cyflwyno eu gwaith yn ddigidol. Byddant yn cael cyfleoedd hefyd i fyfyrio ar strwythur a chynnwys eu gwaith hysgrifennu.
	Enghreifftiau
	• Dangos esiamplau o atebion drwy weithgareddau athro, cyfoedion a hunanasesu. • Caiff dysgwyr y cyfle i ddefnyddio amrywiaeth eang o arddulliau ysgrifennu fel ffurfiol, anffurfiol a pherson cyntaf.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Rhifedd	
Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Rhifedd mewn TGAU Hanes, er enghraifft dadansoddi newid yn y boblogaeth, dehongli ystadegau mewn ffynonellau sylfaenol ac eilaidd, dadansoddi graffiau a llinellau amser a mynd i'r afael â chysyniadau fel ymwybyddiaeth gronolegol. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn eu galluogi i roi digwyddiadau mewn cyd-destun a mesur newid. Gall dysgwyr lunio casgliadau seiliedig ar dystiolaeth sy'n seiliedig ar ystadegau a data rhifiadol. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Rhifedd yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.	
Mae dysgu am geometreg yn ein helpu ni i ddeall siâp, gofod a safle, ac mae dysgu am fesur yn ein helpu i feintioli yn y byd go iawn	Caiff dysgwyr gyfleoedd i ddadansoddi mapiau i ddeall twf a datblygiad ymerodraethau neu gynrychioliad daearyddol o ryfeloedd. **Enghreifftiau** • Gall dysgwyr ddadansoddi mapiau, strwythurau ac arteffactau. • Yna, gall dysgwyr ddadansoddi prosesau rhannu tir a chynllunio trefol. • Mae cyfleoedd i ddadansoddi strategaethau ac amddiffynfeydd milwrol.
Mae dysgu bod ystadegau yn cynrychioli data a bod tebygolrwydd yn modelu siawns yn ein helpu ni i ddod i gasgliadau ac i wneud penderfyniadau gwybodus	Caiff dysgwyr gyfleoedd i archwilio neu ddadansoddi data a graffiau drwy ddadansoddi ffynonellau. **Enghreifftiau** • Gall dysgwyr ddadansoddi data i lunio casgliadau ar ystadegau fel twf poblogaeth, costau ac ehangu tir. • Gellir dehongli deunydd eilaidd fel graffiau a siartiau. • Mae cyfleoedd i ddysgwyr greu eu cynrychioliadau rhifyddol eu hunain o'r data a gasglwyd.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Sgiliau trawsgwricwlaidd – Cymhwysedd Digidol	
Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cymhwysedd Digidol mewn TGAU Hanes. Gall dysgwyr ddefnyddio technoleg ddigidol i gael gafael ar amrywiaeth eang o ffynonellau hanesyddol ac i ymchwilio i bwnc hanesyddol. Caiff dysgwyr y cyfle hefyd i feithrin eu sgiliau digidol wrth baratoi a chwblhau eu hasesiadau di-arholiad. Bydd y cyfleoedd hyn yn galluogi dysgwyr i feithrin sgiliau trawsgwricwlaidd sy'n ategu pedwar diben y cwricwlwm, ynghyd â galluogi mynediad pellach i wybodaeth hanesyddol wrth feithrin sgiliau meddwl creadigol ac ymwybyddiaeth foesegol presennol ac ar gyfer y dyfodol. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Cymhwysedd Digidol yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.	
Dinasyddiaeth	Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o bwysigrwydd priodoliadau, gan gynnwys defnyddio adnoddau mewn fformatau digidol fel e-lyfrau ac erthyglau ar-lein. Bydd yn ofynnol i ddysgwyr fynd i'r afael â phriodoliadau wrth ddadansoddi eitemau ar gyfer eu hymchwiliad hanesyddol a meddwl yn feirniadol am awduron tystiolaeth ddigidol.
	Enghraifft
	Dylid sicrhau bod dysgwyr yn ymwybodol o hawlfraint a llên-ladrad wrth edrych ar dystiolaeth hanesyddol ac wrth ddatblygu a chyflwyno eu dadleuon eu hunain mewn perthynas â thestun.
Rhyngweithio a Chydweithio	Gall dysgwyr gydweithio (yn ddigidol) ar dasgau wrth baratoi ar gyfer yr arholiad. Gallai hyn gynnwys asesiadau cyfoedion, ymateb i adborth yr athro neu greu gwaith.
	Enghraifft
	Mewn grwpiau, gallai dysgwyr ymchwilio i bwnc er mwyn cyflwyno maes astudiaeth a'i gyflwyno.
Cynhyrchu	Bydd cyfleoedd i ddysgwyr ymchwilio i amrywiaeth o ffynonellau yn ddigidol a byddant yn meithrin sgiliau digidol wrth greu asesiadau di-arholiad mewn fformat digidol.
	Enghreifftiau
	• Defnyddio archifau cenedlaethol a rhyngwladol i ddod o hyd i ddeunyddiau sy'n cysylltu â'r maes astudio.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

	• Cwblhau'r asesiad gan ddefnyddio technoleg ddigidol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

<table>
<tr><th colspan="2">Sgiliau Cyfannol</th></tr>
<tr><td rowspan="3">Creadigrwydd ac Arloesi</td><td>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Creadigrwydd ac Arloesi mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr er mwyn iddynt ymddiddori mwy yn y gwersi a mwynhau dysgu drwy dasgau sy'n eu hysgogi. Caiff dealltwriaeth ddyfnach ei meithrin drwy annog dysgwyr i gymryd rôl weithredol yn eu dysgu.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>Bydd dysgwyr yn dangos creadigrwydd wrth ddatblygu ymatebion, mynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol a gwerthuso ffynonellau a thystiolaeth yn feirniadol mewn asesiadau.
Caiff dysgwyr gyfleoedd i fod yn greadigol ac i arloesi wrth gyflwyno gwybodaeth a chanfyddiadau.</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau</td><td>Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Meddwl yn Feirniadol a Datrys Problemau mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu'r gallu i feddwl yn ddadansoddol, ac i gasglu tystiolaeth, myfyrio arni a'i gwerthuso'n feirniadol er mwyn llunio barn wybodus ar amrywiaeth o bynciau. Gellir cymhwyso'r sgìl hwn i senarios bywyd go iawn.</td></tr>
<tr><td>Enghreifftiau</td></tr>
<tr><td>Caiff dysgwyr gyfleoedd i ofyn cwestiynau ystyrlon ar ddeunydd ffynhonnell a dehongliadau hanesyddol, ac i'w gwerthuso fel rhan o'u proses o ddatblygu dadleuon beirniadol perthnasol.
Bydd dysgwyr yn datblygu eu gallu i weld materion o sawl safbwynt.
Drwy astudio parhad a newid dros amser, bydd dysgwyr yn meithrin eu sgiliau datrys problemau y gallant eu cymhwyso yn eu bywydau yn y dyfodol.
Bydd dysgwyr yn gwerthuso ffynonellau a dehongliadau hanesyddol o ran dibynadwyedd, rhagfarn a phwrpas.
Mae meddwl yn feirniadol a datrys problemau yn annog dysgu annibynnol ac yn hyrwyddo'r gallu i ddod i benderfyniadau rhesymol a gwybodus mewn agweddau eraill ar fywyd fel addysg bellach neu waith.</td></tr>
</table>

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Cynllunio a Threfnu	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Cynllunio a Threfnu mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am fod y sgiliau cyfannol hyn yn galluogi dysgwyr i ymgysylltu â'r gorffennol, dadansoddi gwybodaeth a chyfathrebu â'u canfyddiadau, sydd wedyn yn galluogi dysgwyr i wella eu dealltwriaeth academaidd a'u paratoi i gymhwyso gwybodaeth hanesyddol mewn cyd-destunau modern. Isod mae rhai enghreifftiau o sut mae'n bosibl ymgorffori Cynllunio a Threfnu yn yr addysgu a'r dysgu ar gyfer TGAU Hanes.
	Enghraifft
	• Caiff dysgwyr gyfleoedd i gynllunio ac yna gwblhau eu hymateb i gwestiwn ymholi.
Effeithiolrwydd Personol	Mae llawer o gyfleoedd i gynnwys Effeithiolrwydd Personol mewn TGAU Hanes. Mae'r cyfleoedd hyn yn bwysig i ddysgwyr am eu bod yn datblygu gwydnwch a'r gallu i weithio'n effeithiol. Mae hyn yn helpu i feithrin sgiliau rheoli amser dysgwyr a'r gallu i flaenoriaethu tasgau, gan wella gallu dysgwyr i ddod yn unigolion hyblyg.
	Enghreifftiau
	• Bydd dysgu am destunau a allai fod yn sensitif yn galluogi dysgwyr i ddatblygu eu deallusrwydd emosiynol a'u hymwybyddiaeth hanesyddol. • Bydd cyfleoedd i gael asesiadau gan gyfoedion, hunanasesiadau ac asesiadau gan athrawon yn annog dysgwyr i ddatblygu strategaethau effeithiol i wella eu gwaith. • Cydweithio ar dasg ymchwil neu gyflwyniad. • Datblygu gwydnwch drwy adolygu ac ailfodelu atebion. • Mae cyfleoedd i ddysgwyr fynegi eu barn am faterion hanesyddol perthnasol, deunyddiau ffynhonnell cyfoes a dehongliadau hanesyddol.

© WJEC CBAC Ltd. 2025

Geirfa ar gyfer Opsiwn 2.3

Modern Cynnar: Concwest Sbaen ar yr Asteciaid tua 1492 – tua 1525

Term	Diffiniad
Conquistador	Sbaenwr oedd yn rhan o Goncwest Sbaen ar México.
Cynghrair	Perthynas sy'n cael ei ffurfio er budd y ddwy ochr.
Chinampa	Cae ffrwythlon iawn sydd wedi'i greu mewn dyfrffordd.
Encomienda	Cytundeb i drefedigaethwr gael llafur ac allbwn cynhyrchu grŵp o Bobloedd Frodorol.
Pobloedd Frodorol	Rhywun sy'n wreiddiol o le penodol. Cyfeirir ato weithiau fel cynfrodor neu berson brodorol.
Sarn	Ffordd uchel sy'n croesi dŵr.

© WJEC CBAC Ltd. 2025